

ילד-מלצונה גדולי

באחד הימים של חודש פברואר 1922, עגנה אוניית עולים בים הפתוח, מול חוף יפו. בין שאר העולים שעמדו על סיפונה והביטו בעיניים לחות בחוף, היו גם דבורה ("ורה") וסמואל ("סמואל") שיינרמן, אינטלקטור אלים צעירים שנמלטו מהמפקדה הקומוניסטית שהתחוללה ברוסיה.

בסירת המשוטים הגדולה שהתקרבה אל האוניה, כדי להעביר את העולים אל החוף, עמד ערבי גדול מידות, לבוש מכנסיים משתלשלים. ורה שיינרמן נחרדה למראהו. "גורא פחדתי", היא נזכרת עד היום בחלחה, "הוא הושיט אלינו את שתי ידיו הגדולות ואני, שלא ראיתי אף פעם ערבי, לא ידעתי מה הוא רוצה. הוא נראה לי כמו גוש שומן גדול, רק כעבור זמן הבנתי שהוא רוצה להוריד אותנו אל הסירה. אמרתי שיקח קודם את סמואל. אחר כך הוא הוריד את כל החברים.

"אני הייתי האחרונה שירדתי. גורא פחדתי ממנו."

זרועה עצמות אדם. ורה, כסטודנטית לרפואה לשעבר, גילתה בהם עניין. היא אספה, למשל, גולגולות אדם שחלסת המחוכרת אליה היתה לפת של אדם אחר. את הגולגולות שמרה כביתה והיא שמורה עימה שם עד עצם היום הזה.

ארוחות של בוטנים ובטטות

על הקרקע שהועידו למשפחת שיינרמן בעין-חי ישבו בדואים. הם לא יכלו לעבד את האדמה שניתנה להם. יש אולי משמעות סמלית בעובדה שהוריו של האיש המזוהה כיום עם פינוי הבדואים מפתחת רפיח, החלו לבנות את ביתם בארץ במעשה נישול דומה. "ישבנו יחד עם הבדואים", מספרת ורה שרון, "לא דיברנו איתם כי לא ידענו איך לדבר איתם. פנינו למוסדות וביקשנו להרחיק אותם. בסוף לקחו אותם מפה. אנחנו נשארנו לשבת באהל קרוע בקור ובגשם. היינו בלי מיל, למישפחה שלי היו אומנם אפשרויות כספיות, אבל הגאוה שלי לא נתנה לי לפנות אליהם ולבקש עזרה. היינו במצב חומרי קשה מאוד מאוד."

מהמוסדות המיישבים הם קיבלו תקציב להקמת צריף. אלה שעלו עימם על הקרקע בעין-חי, היו פועלים ובעלי מלאכה לשעבר. הם ידעו איך לבנות את בתיהם. סמואל לא היה נגר. הוא לא ידע איך לבנות או לתקן צריף. הוא ידע איך מנגנים בכינור. במשך שנים ארוכות התגוררה משפחת שיינרמן בצריף דל, שהרוח היתה שורקת במירווחים שבין קורתיו. למעשה הם התגוררו בצריף עד שנת 1946, בה הקימו לראשונה את בית-האבן שלהם.

"האמא של סמואל", נזכרת ורה, "היתה תמיד אומרת לו: 'עם כל הכישרונות שלך אתה קברת את עצמך'. זה היה בדיוק כך. אבל מה יכולנו לעשות? היינו בלי פרוטה, בלי שום תמיכה, בלי קשרים. היו לנו חיים קשים." לעומת זאת ידע סמואל לגדל גידולים חדישים. הוא הראשון שהכניס לארץ את גידול הכווננים והכטמות. החלוקות הראשונות של זנים אלה ניטעו בקרקע של משפחת שיינרמן בכפר מו"ל. למעשה גדלו אריק, ואחותו דיטה, הגדולה ממנו בשנתיים, במשך שנים רבות כשהם ניזונים על הכווננים ובטטות.

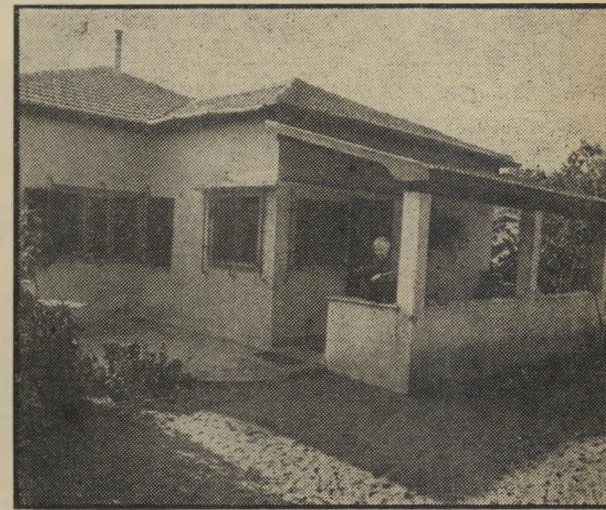
"בבוטנים יש חלבון", אמרה ורה, "ובבטטות יש עמילן. למדתי איך להכין מהם קציצות. ומה ומירקות היינו

קיבל עבודה בתחנת הנסיונות החקלאית בבן-שמן, שם התברר לו כי כל מה שלמד ברוסיה בתחום האגרונמיה אינו שימושי כל כך בארץ-ישראל. היה עליו להכיר את הגידולים המיוחדים של האזור ואת תנאי הקרקע. לשם כך הלך להמשיך את לימודיו במקוה-ישראל. במשך שנה שלימה הם התקיימו רק על שעועית. סמואל למד וורה בישלה שעועית, קראה ספרים ובכתה. היא לא הפסיקה לכתוב. במשך שנתיים בכתה מגעגועים אל משפחתה, אל אמא רופיה, אל האוניברסיטה, אל התרבות, אל החיים העליונים שברוסיה הציאריית. "מיסכן סמואל", נזכרת ורה כיום, "איזה חיים קשים עשיתי לו אז."

גולגולת אדם בשדה

רה וסמואל שיינרמן, הוריו של אריק שרון, היו ניגודים קיצוניים באישיותם ואופיים. סמואל היה אידיאליסט חולמני, בעל נטיות אמנותיות. הוא ניגן בכינור ואף צייר בכישרון בשעות הפנאי המעטות שהיו לו. דווקא ורה, שלא הפסיקה לכתוב על גורלה, התגלתה כאישה מוצקה העומדת בשתי רגליה על הקרקע. לימים התבלטה בשל תכונות נוספות שהתגלו בה: קשיחות, העזה, עקשנות ואומץ-לב נדיר.

אריק, שעתידי היה להיוולד שש שנים אחרי שעלו לארץ, הוא מזיגה של תכונות שני הוריו, שעיצבו את אישיותו וגיבשו את אופיו. אף-על-פי שנולד ב-1928 במושב עובדים בארץ, הרי במושגים של 1973 הוא גדל בתנאים של ילד-מצוקה גרוזיני. הרקע החברתי והאישי

בית שרון בכפר מו"ל

כמו דודר שלם, היתה הפגישה הראשונה עם יושבי הארץ לגבי ורה כבחינת טראומה מועזת. אבל זה לא היה החלק היחיד שבו הוכחה עם עלייתה לארץ. עבר זמן קצר מאז דרכו רגליה על אדמת יפו וורה הבינה כי בעזה סמואל הולך איתה שולל.

היא לא היתה ציונית מעולם. ככת למשפחה דתית ועשירה שגדלה על גדות הדנייפר, היא לא התעניינה במיוחד בעמה. למעשה היתה כמעט על סף ההתבוללות, כאשר הכירה את סמואל שבא מבית עם רקע שונה משלה. סמואל היה בנו של מורה ציוני שלימד עברית בברסט-ליטובסק, ושעלה עם משפחתו בתחילת המאה ל' ארץ-ישראל. הוא השתקע ברחובות, היה אחד המורים הראשונים לעברית. אבל אשתו וארבעת בניה, שדיברו עברית בבית מילדותם, לא יכלו לעמוד כתנאי החיים הקשים בארץ. הוא חזר עימם לרוסיה.

אלא שלסמואל היה ברור שהוא עתיד לחזור לארץ-ישראל. לצורך זה הכשיר את עצמו, למד אגרונמיה, מקצוע נדיר בין הסטודנטים היהודים ברוסיה. בטיפוס שבגרוניה, לשם ברחו מאימי מילחמת העולם הראשונה, למדו ורה וסמואל באוניברסיטה. היא למדה רפואה. הוא למד אגרונמיה. כאשר פרצה המהפכה היה סמואל שיינרמן יושב-ראש פועלי ציון בטופל'ים. הוא אירגן את כל הסטודנטים היהודים שב, הוריצה בפניהם בעברית והכין אותם לקראת עליה לארץ. באחד הימים הקיפו כוחות המהפכה את הבית בו עמד סמואל והרצות בעברית בפני קבוצה ציונית. כל הנוכחים נעצרו, נשאו לסיכור. סמואל עצמו, שאיחר לבוא להרצאתו, ניצל וברח.

עם ורה הוא נמצא לבאקום, עיר הגמל שלחוף הים השחור, ומשם עשו דרכם לארץ-ישראל. ורה לא ידעה מה מצפה לה. היא היתה בטוחה שתוכל להמשיך את לימודי הרפואה שלה באוניברסיטה בירושלים. ואז התברר לה שבעלה הביא אותה בעצם למידבר. "הוא הפך אותי בכוח לציונית", סיפרה, "בניגוד לרצוני הוא קשר אותי לקרקע."

הם הגיעו לארץ בלא פרוטה. במעט המיטלטלים שהביאו עימם היו שני חפצים אישיים שהיו שייכים לסמואל: כינור וקינג'אל — סכין קווקאזית חדה להגנה עצמית. את חיהם במולדתם החדשה החלו ברגל שמאל. סמואל

ורה שרון (1973)

שלו שונה לחלוטין מאזה שז מרכיב הצברים הנודעים. משפחתו לא היתה שייכת לאצילות ארץ-ישראל העוברת, כמו זו של משה דיין. הוא גם לא היה בדתפנוקים למשפחה עשירה כמו עזר וייצמן. הוא לא היה מועזם מה שי מכונה בסלנג הצברי "יוד תניבה".

אחרי סמואל טיים את לימודיו בבית-הספר החקלאי במיקוה-ישראל, הוצע לו לעלות להתיישבות. הברירה ש עמדה בפניו ובפני ורה היתה לבחור בין הצטרפות לקיבוץ או למושב. הם בחרו להצטרף למושב עין-חי, שעמד לעלות על הקרקע דרומית לפתח-תיקוה. "בחרנו במקום הזה", נזכרת ורה, "מפני שזה היה המקום הכי קרוב לתל-אביב. אני רציתי להיות קרובה לעיר הגדולה. לא תיארתי לעצמי שאני מסוגלת להיות במקום קטן."

עין-חי, שרק אחרי שנים נהפכה למושב כפר מו"ל, היתה רחוקה אפילו מהמושג מקום קטן. ורה וסמואל קיבלו אוהל בשדה פתוח, שהעשב התנשא בו לגובה קומת אדם. הקרקע היתה חרוצה כולה בתעלות ששרדו מקרבות בין האנגלים לתורכים במלחמת העולם הראשונה. כשהחלו להכשיר את הקרקע התברר שהיא היתה

* על שם משה לייב ליליינבלום.

אריק (בקרחת) ב-1931

חיים. מה יש אפשר להגיד שאריק גדל קטן ורע מה? אלה היו חיים בתנאי סבל ומצוקה. במשך שמונה שנים לא היו מים במקום. היו צריכים ללכת לשאוב מים מהירקון עם פרידה. הבית אחת של מים, אחת ליומיים. היתה צריכה להספיק לשתייה. לרחיצה ולהשקאה. את מי הרחצה היו מנצלים להשקיה. רק אחרי שמונה שנים חפרו באר באדמתם ומצאו מים. רק ב-1938, כשאריק היה כבר בן עשר, צרפו לצריף שלהם חדר-אבן ראשון. הקימו אותו בשביל הילדים.